

אינטרמצו: החיפושיות

ב' י"ג שני חלקי השבוע — הכלכלה והצעות החוקים — בא אינטרמצו: תשובת סגן שר החינוך לשאלת ארבעה שלנו בדבר מניעת הופעתה של להקת החיפושיות בישראל. זהו, כביכול, עניין צדדי — אך למעשה הוא עקרוני מאד. דבר זה נחברר בעליל כאשר השיב אהרון ידלין, סגן השר. הוא הסתמך על כמה טענות עקרוניות:

- הופעת החיפושיות תביא למהומות ולהתפרעויות. זאת אומרת: בגלל איכסרונה של המשטרה להשליט סדר, נאסרת הופעה אמנותית.
- אין לחיפושיות ערך אמנותי. "ראוי לשמו". זוהי טענה המוכיחה עד כמה התרחבה התהום בין המישטר הקיים, שמנהיגו והשקפתו הם בני המאה ה-19, ובין הנוער העולמי והישראלי, שסגנונו נראה בעיני הזקנים כחסרי-ערך. החיפושיות זכו להצטיינות ממלכתית מידי מלכת בריטניה, דבר שכלל אישור מלכותי לרמתן, ושום איש-תרבות רציני בעולם אינו מעז לשללה. לעומת מבול ההופעות הוולות והמטומטמות המציף את הארץ, בחסות הממשלה, דתקא רמת החיפושיות היא גבוהה לאין-שיעור.
- הממשלה נוטלת לעצמה, למעשה, את הזכות להטיל צנזורה על האמנות, לקבוע למי יש רמה ולמי אין, ומי זכאי להופיע בארץ.

השתמשנו בזכותנו לשאול בו במקום שאלה אחת נוספת: "האם משרד החינוך ישנה את עמדתו אם מלכת בריטניה תעניק לחבריה להקה תוארים של לורדים?"

השיב סגן השר, שלא היה מוכן לכך: "על נושא זה ממונה ועדה בינמשרדית. אני סבור שהנימוקים שהזכרתי יהיו שרידים וקיימים (גם אז) לגבי החלטת הוועדה".

גח"ל אינה מעוניינת

היום הרביעי עמד כולו בסימן הצעות החוקים של סיעתנו. על סדר-היום עמדו חמש הצעות — מהן ארבע שלנו. הן התרכזו יחד באותו יום מסיבה טכנית. החוק הראשון היה חוקי-הקוורום (ראה מסגרת). דחינו אותו במשך שבועיים, אחרי שהגיעו אלינו רמזים שכוחות מסוימים בתוך המערך לוחמים למען עמדה חיובית לגביו. אך לפני התחלת הדיון שמענו כי המערך הכריע נגד. לפי השמועות שפשו בו, תמכו לפחות שלושה מאנשי המערך בהצעה, בדיונים הפנימיים: יושר-ראש הכנסת, קדיש לוז, שר-המשפטים, יעקוב-שמשון שפירא; וחברת-הכנסת שולמית אלונגי. שר המשפטים נאלץ לנמק את הצעת הממשלה להסיר את העניין מסדר היום, והוא עשה זאת בחוסר-התלהבות בולט. מורה ביותר היתה עמדת גח"ל. למרות שכמה מחבריה המרכזיים הביעו באוזנינו תמיכה בהצעה, החלטה הסיעה להימנע מהצבעה. הנימוקים, שנמסרו כצהרה אחרי ההצבעה מפי ח"כ הגס קלינגהופר, היו תמוהים ביותר. גח"ל טענה שהיא בעד עקרון הקדורם, אך כמה פרטים של הצעתנו אינם נראים לה.

שמיטוב

הנמקה זו גובלת בשערוריה. נהוג בכנסת להצביע בעד העברת הצעת-חוק לחקירה, אם תומכים בעקרון שלה, גם כשהפרטים אינם נראים למצביעים. כי את כל הפרטים אפשר לשנות בוועדה, בעת הדיון הסרומי, הקודם אפילו לקריאה הראשונה של הצעת-חוק פרטית.

החיפושיות

גח"ל עצמה נוהגת כך לגבי הצעות-חוק ממשלתיות. כך הצביעה בעד הצעת-החוק הממשלתית בדבר מילוח הפיתוח, שהוכרזו לעיל, אף שמתחת ביקורת קטלנית על פרטיו. קל וחומר שגח"ל היתה צריכה להצביע בעד העברתה לחקירה של הצעת-חוק פרטית של סיעה אופוזיציונית. מה גם שחברי חרות הציעו בעבר הצעות דומות מאד לגבי הנהגת קוורום. (דרך אגב: כך נהגנו גם אנחנו עד כה לגבי כל הצעות-החוק הפרטיות של גח"ל. כמה פרטים חשובים בהצעת גח"ל לגבי חוק לשון הרע לא נראו לנו, אך הצבענו בעד העברתה לחקירה. עוד פחות נראו לנו הפרטים של הצעת-חוק אחרת, בדבר הגבלת סמכות השרים בעניין הגידול באחת מועדות-הכנסת. ניסוח הצעה זו היה כמעט אחילי — אך הצבענו בעד העברתה לחקירה, תוך הסכמה לעקרון.)

מדוע, אם כן, נמנעה גח"ל מהצבעה? הסיבה האמיתית נעוצה, קרוב לוודאי, באחוז הגבוה מאד של העדרות סיעת גח"ל במליאה, בעת הדיון על הצעות-חוקים. לעיתים קרובות מאד נוכחים באולם שניים-שלושה מבין 26 הח"כים של גח"ל. האינטרס של סיעת-גח"ל הגדולה מזהה כאן עם האינטרס של סיעת המערך, ולמעשה עם האינטרס של כל סיעות הבית.

התוצאה: נשארו לבדנו בהצבעה — קול אחד נגד כל הבית. לא בהרבה שונה היה היחס לשלוש הצעות-החוקים האחרות שלנו, שנעודו להנהיג שיטות דמוקרטיות לגבי הבחירות.

(המשך בעמוד 20)

להתווכח על כל הצעותינו, כי הן מופיעות בפרוטוקול הבית.

לכן, כבוד היושבת-ראש, אנו מציעים רישום רשמי של חברי-הכנסת הנוכחים בישיבות ובהצבעות. אין בכך בושה. להיפך: זה צריך להיות אות-כבוד, ציון של המסור לתפקידו של פני המשתמש. כאשר יתווכח המשתמש בפעם הבאה, בוועדת המינויים של מפלגתו, על מקומו ברשימה — יקצור את הקציר. דומני שדווקא הסיעות המעוניינות בבחירות אישיות, כמו סיעת רפ"י, היו צריכות להיות מעוניינות בסידור כזה.

לגבי ההצעה העיקרית: אנו מציעים קדורם מתון — שלושים חברי-כנסת לקיום דיון, וארבעים — לקיום הצבעה. קבענו מספר מינימלי זה, כדי למנוע בעד רוב קואליציוני להסיר דברים מסדר-היום עלידי החרמת ישיבות או הצבעות. נציע גם תרופה שניה בפני אפשרות דמונית כזאת: שאם בוטלה ישיבה בשל חוסר-קדורם, יישאר סדר היום שלה קיים לגבי הישיבה הבאה. הרוב לא יוכל להחריש או ישיבות בזוהר, כי בכך יסכל כל חקיקה משלה, והרי הרוב מעוניין בחקיקה יותר מכל גורם אחר.

כפי שצינו בדבריהם הסבר להצעתנו, כמעט בכל הפרט-מנטים בעולם קיים חוקי-קדורם. בבריטניה קיים קדורם, אומנם קטן, מאז 1641. בשני בתי הקונגרס האמריקאי קיים קדורם של חמישים ואחד אחוזים. מדוע לא נלמד מארצות ותיקות ומנוסות משלנו?

אומרים שהווי רף ריפוי של סימפסון. זה נכון. אך אם נרפא סימפסון זה, גבירתי היושבת-ראש, אני מאמין ש'נלקדם' צעד גדול לקראת ריפוי גורמי המתלה בגוף הפרלמנטרי שלנו.

הבה, רבותי חברי-הכנסת, נעביר זאת לחקירה. אחרי ששר-המשפטים ימק את דרישתו להסיר את ההצעה מסדר-היום, ניתנו לבצל ההצעה הזכות להשיב. הוא התווכח בקצרה עם כמה מסענות שר-המשפטים, וסיכם את דבריו כלהלן:

אני רוצה לפנות לא רק אל מצפון חברי-הבית, אלא גם אל תבונתם.

אל נא תזלזלו ברחשי לבו של הציבור. עשייתם זאת בקשר לחוק לשון הרע — וראיתם מה יצא מזה ומה בכנס מזה.

הכנסת יקרה לציבור אולי יותר מכפי שנדמה לרבים מ'חברי בית זה'. עינו של הציבור פקוטה, והוא רואה את הנעשה.

הציבור משלם בשביל הבית הזה. הציבור רוצה שיהיה יעיל, שיהיה אחראי, שיהיה מכובד. קל להוריד הצעה זו מסדר-היום. אך יהיה מי שיוכיר זאת בעוד שלוש חודשי שנים. זאת אנוחנו מבטיחים לכם — ואחם כבר יודעים שאנוחנו מקיימים הבטחות. קל מאוד להרים עכשיו את היד — אך יהיה קשה, קשה מאוד, להסביר זאת לבוחרים שלכם ערב הבחירות הבאות.

איש-ציבור בדרג גבוה, שיקבל את הקהל בשעת ישיבת המליאה.

תירוג חמישי: לחברי-כנסת רבים ישנם תפקידים ציבוריים רבים אחרים, נכבדים מאוד — כראשי-עיריות, ראשי מוסדות, וראשי חברות גדולות. עם כל הכבוד לחברי-כנסת אלה, אין מקומם בכנסת. לחוקק את חוקי-ישראל — זה Full Time Job. הציבור אינו רוצה במחוקקי-חוקים ובמציאי-מילארדים בשעות הפנאי.

באים ואומרים לנו: נכון, המליאה ריקה, אך בבית עצמו נמצאים לרוב ארבעים, ולפעמים אפילו שישים ושמונים חברי-כנסת. האם זאת נחמה? להיפך: זה מגביר את תחושת

הזילזול. לשבת במזנון, כאשר במליאה מדברים על חוק של מאה מיליון לירות — האם אין זו שערורייה כפולה ומכופלת?

זה קיים בכל העולם!

יכולים חברי-הכנסת לשאול: מה יצא לי מזה שאני יושב במליאה? מי ידע על כך? מי ידע אם השתתפתי בהצבעה, ומה הצבעתי?

יש בכך מידה של אמת. בארצות-הברית מהווה נוכחותו או העדרו של סנאטור בישיבות הבית קלף גדול בבחירות. סנאטור שלא הופיע לישיבות רבות — הבוחרים קמים נגדו ומזכירים לו זאת בעת מערכת-הבחירות הבאה. אפשר

כפי שקורה לעיתים קרובות מאוד באולם הזה, וכולנו יודעים זאת.

מי נשאר לשבת כדי לשמוע את תשובת זולתו? וידע על הלב: מי נכנס לאולם זה היום, מבלי לדעת מראש איך יצביע על הצעה, עוד לפני שמע את הנמקתי?

שורות של ספסלים ריקים

הסעיף הרביעי הוא החינוך לדמוקרטיה. חינוך לדמוקרטיה!

איהו רושם עושה בית זה על המבקרים ביציע? יש לי אוסף גדול של מכתבים, שהגיעו אלי מאז שנבחרתי, מידי אנשים שהחלו מתעניינים לראשונה בעבודת הכנסת בגלל כניסת הכוח החדש לבית הזה. הם החלו מתעניינים, באו הנה, ראו, נחרדו ושפכו את חמתם בכתב. מכתבים כאלה מגיעים אל מערכת כל העיתונים, וחלקם מתפרסמים.

האם זו הרוגמה שניתן לעם ובעיקר לניער? דיון רגיל על הצעת חוק, העוסק במיליונים ובעשרות מיליונים: שר-רוח-שורות של ספסלים ריקים, כמה חברי-כנסת משועממים, חלקם שקועים בקריאת עיתונים, ואיש אחד המדבר אל הפרוטוקול.

רבותי, הדמוקרטיה לא די שתיעשה — הובה היא ש'תיראה! דרוש לה מיהה של Dignity, של הדרת-כבוד, של פורמיות חיצונית. ומה הטעם לבנות היכל רם בגבעת רם, כדי שיהיה ריק?

מירוג התירוצים

ברור שבמצב זה אין חברי-הכנסת נמשכים אל המליאה, ואפשר להבין אותם. איש אינו מבין אותם טוב יותר ממני, שעדיין לא החסתי אף ישיבה אחת. כי הישיבה במליאה גורמת להרגשה נוראה של תיסכול, של ביזבוז, של פעור-לה על ריק.

זוהי האמת השוטת, כל השאר הם תירוצים, ושמעתי הרבה תירוצים מדוע אי-אפשר לשבת במליאה.

תירוג ראשון: חברי הכנסת הנוכחים נמצאים בישיבות הוועדות. לא דוברים ולא יע. כמעט לעולם אין ישיבה של ועדה מועדות הכנסת בעת כינוס המליאה.

תירוג שני: יש ישיבות של סיעות. אם זה נכון, הרי זה סגנל. המליאה מתכנסת, בממוצע, עשר שעות בשבוע. האם אין די והותר זמן לישיבות סיעות בשעות אחרות?

תירוג שלישי: חברי-הכנסת עסוקים בעיסוקים מפלגתיים. או לתירוג כזה. מי שעסוק מעל הראש בעיסוקי מפלגתו, אל ייבחר לכנסת. תשלח מפלגתו עסקן אחר במקומו. נדמה לי שלא חסרים מועמדים.

תירוג רביעי: חברי-הכנסת מקבלים קהל במזנון ובלשכת המודיעין. זה מוגזם מאוד. כל סיעה יכולה להעסיק

* המישכן החדש של הכנסת.